

Бола онадан икки хил миная билан тугилади: бири – есам, ичсам, ухласам,- дейди. Бу – таннинг хумори, булар бўлмаса, тан жонга макон бўлолмайди. Ўзи ўсмайди, кувват топмайди. Яна бирови – билсам экан демалик.

Нима кўрса, шунга талпиниб, ялтир-юлтир нарса бўлса, унга кизиқиб, оғзига солиб, таъмини татиб кўриб, томогига, бетига босиб караб, сурнай-карнай бўлса, товушига интилиб, сал каттаргач, ит хурсада, мол товуш чиқарса-да, биров кулса-да, биров йигласа-да, тура югуриб, “Бу нима?”, “У нима нарса?”, “У нега ундай килади?”, “Бу нега бундай килади?” – деб кўзи кўрган, кулоги эшитганнинг барини сўраб, тиним билмайди. Бунинг бари – билсам экан, кўрсам экан, ўргансам экан деган жоннинг хумори.

Дунёнинг кўринган ҳам кўринмаган сирларини тугаллаб, энг бўлмаса, оз-оздан билишга уринмаса, одамликдан бўлмайди. Билмаган ва билишга уринмаган жон, одам жони эмас, хайвон жони бўлади. Азалда Худо таоло хайвоннинг жонидан одамнинг жонини йирик яратган, бу – ишора билан яратгани.

Куввати етмаган, мияси тўлмаган ўша эси кам бола вақтдаги “Бу нима?”, “У нима?” деб, бир нарсани сўраб билсам экан, деган интилиш-нинг уйку ва овкат истаги сабаб эсан чиқиб кетадиган хуморимизни, нега энди, эр етиб, ақл киргач, ўрнини топиб – излаиб, эгасини топиб – сўраниб, илмга талпиниш йўлига солмас эканмиз?

Шундай ақлни ўстириб, ўсишимизни юк-салтириб, хуморланиб йиккан хазинамизни кўпайтиш бу – жоннинг емиши эди. Жон тандан ортик эди, тан жонга бош уриши керак эди. Йўк, биз ундай килмадик, хакка-дай шакиллаб, каргадай какиллаб, овулдаги гўнгтепадан нари ўтмадик. Жон бизни ёш ку-нимиздан бийлаб – бошқариб юрар экан. Эр етган сўнг, куч энган сўнг биз унга бийлатма-дик. Жонни танга бош ургиздик, ҳеч нарсага кўнгил билан карамадик, кўз билан ҳам яхши карамадик, кўнгил айтиб турганига ишонмадик. Кўз билан кўрган нарсаларнинг ҳам сир-тини кўриб-тўя колдик. Сири калай бўлади деб кўнгилга солмадик, уни билмаган кишининг нимаси кетибди деймиз, бошқа нарсани билмаймиз, айтиб турса ҳам укмаймиз.

Кўкракда ўт йўк, кўнгилда ишонч йўк.

Бизнинг курук кўз билан кўрадиган хайвон, молдан нимамиз ортик? Кайта бола кунимизда яхши эканмиз. Билсак-да, билмасак-да, билсак экан деган одамнинг боласи эканмиз.

Эндиликда хайвондан ҳам ёмонмиз. Хайвон билмайди, биламан деб талашмайди. Биз сира билмаймиз, нодонлигимизни билгичликка бермай, талашганда ўлар-тирилариимизга ка-рамай, биз биламиз деб, бўйин томиримизни бўрттириб тортишиб ётамиз.